

Værd at se i Munkebo

MUNKEBOS FORTIDSMINDER

Storstensgrave eller megalitter er en fællesbetegnelse for dysser, både langdysser og runddysser, samt de såkaldte jættestuer. De oprindeligt omkring 30.000 dysser i Danmark, hvoraf et par tusinde er bevaret, blev rejst i løbet af 2-300 år fra ca. 3500-3200 f. K, i den periode som kaldes yngre stenalder eller bondestenalderen.

Man er ret uenige om både dyssernes helt præcise funktion og om de var dækket af jord eller fritstående. Meget tyder dog på det sidstnævnte. Dysserne afløstes som begravelsespladser af de overdækkede jættestuer, som var større og mere indviklede anlæg i sten, gemt i jordhøje. At tumle disse enorme sten, som efter istiden af morænen lå spredt i landskabet, har krævet en enorm kollektiv indsats. Så de kan opfattes som monumenter over de første bønders fælles indsats.

Den smukke runddysse "Lindely Vest"

I Munkebo er bevaret 2 meget fine eksemplarer af runddysser "*Lindely øst*" med en meget karakteristisk hullet dæksten, lidt nord for Lindøalleen, samt "*Lindely vest*", som der er adgang til fra gaden "*Fiskeløkken*".

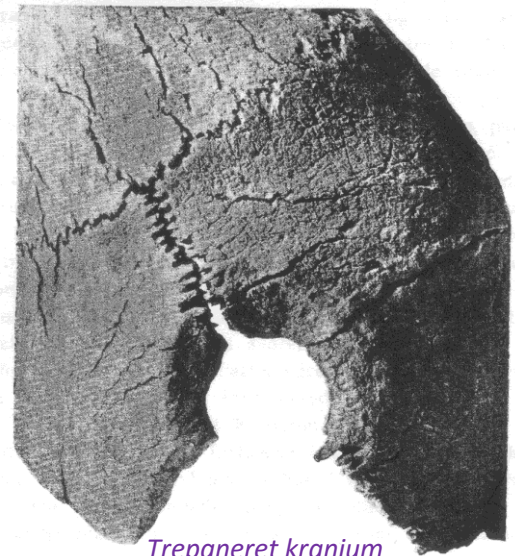
Jættestuernerne, på ældre generalstabskort kaldt "*lyndovne*", er også fra yngre stenalder, men lidt yngre, fra ca. 3200 f. K. og frem. De afløstes som nævnt dysserne som begravelsespladser. Jættestuernerne er gravhøje, hvis kammer og adgangstunnel skjuler sig under en jordhøj. Man anslår at der har været omkring 30.000, som alle på imponerende vis blev rejst i løbet af et par hundrede år. Størstedelen er gået til i tidens løb.

Mest kendt i Munkebo er de to jættestuer ved Garbæksvej, som blev undersøgt i 1917, hvor man fandt knogler efter flere døde personer samt flintøkser, pilespidser, flintflækker, ravperler og mange skår fra udsmykkede lerkar. Højene har

selvfølgelig i sin tid ligget i det åbne landskab, men befinder sig nu i et grønt område i Munkebos industrikrvarter. De to høje blev af Nationalmuseet for få år siden gjort tilgængelige for publikum, og hele området indhegnet med adgangslåger fra begge sider.

Resterne af 2 jættestuer kan også ses ved Kystalleen, langs kløverstiens røde rute. Disse oprindeligt 2 tætbeliggende jættestuer viste sig ved udgravningen i 1927 at rumme et væld af fund, blandt andet en sjælden bjørneklo og mange skeletrester, hvoraf 2 kranier af en kvinde og en ung mand påkaldte sig særlig interesse. Begge havde nemlig trepaneringshuller, dvs. huller frembragt med flint for at lindre slag mod kraniet eller afhjælpe indre lidelser.

Der kendes ca. 20 sådanne kranier fra Danmark i yngre stenalder, men Dræbykvindens er det hidtil eneste kvindekranium, der er fundet i Danmark.

Trepaneret kranium

Bronzealderens høje (fra ca. 1800 til ca. 500 f. K.) ligner jættestuer, men falder lidt uden for begrebet storstensgrave. De er som regel let genkendelige, da de ligger højt i landskabet, fordi de skulle kunne ses.

Bronzealderhøjen på Dalbys Høj

I Munkebo kan man se en sådan høj, desværre helt tilgroet, på bakken vest for gaden "Højen". Den blev først registreret i 1970'erne. På Dalbys Høj langs stisystemet er der også en gravhøj, desværre temmelig ødelagt i 1800-tallet.

Den fineste af Munkebos og områdets bronzeal-

derhøje er utvivlsomt "Loddenhøj", som knejser på toppen af Munkebo Bakke og den gemmer fortsat på sine eventuelle hemmeligheder.